

Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändring i plan- och bygglagen. Ändringen innebär att det i plan- och bygglagen förs in ett normgivningsbemyndigande för regeringen. Om tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas, ska regeringen enligt bemyndigandet få meddela föreskrifter om undantag från vissa krav och andra bestämmelser i plan- och bygglagen.

Sådana föreskrifter om undantag ska få avse kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse, kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader, kraven på bygglov, rivningslov och marklov samt vissa bestämmelser om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder. Föreskrifterna om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som dessa bestämmelser avser att skydda och främja. Föreskrifterna ska vidare endast få avse åtgärder för ändring av byggnadsverk eller nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2018.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandet.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2016/17:195 Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande.

Ett yrkande i en följdmotion.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande	5
Reservation	8
Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande (SD)	8
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	9
Propositionen	9
Följdmotionen	9
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2016/17:195 och avslår motion 2016/17:3753 av Roger Hedlund och Mikael Eskilander (båda SD).

Reservation (SD)

Stockholm den 17 oktober 2017

På civilutskottets vägnar

Caroline Szyber

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Caroline Szyber (KD), Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Hillevi Larsson (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Lars Eriksson (S), Roger Hedlund (SD), Thomas Finnborg (M), Ola Johansson (C), Emma Hult (MP), Lars Beckman (M), Leif Nysmed (S), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Johanna Haraldsson (S), Teresa Carvalho (S) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Redogörelse för ärendet

Näringsdepartementet har arbetat fram promemorian Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande. Promemorian har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslaget.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1 och lagförslaget i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. Motionsförslaget finns i bilaga 1.

Utskottets överväganden

Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens lagförslag och avslår ett motionsyrkande om avslag på propositionen.

Jämför reservationen (SD).

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag till en ny bestämmelse i plan- och bygglagen som bemyndigar regeringen att vid en omfattande tillströmning av asylsökande meddela föreskrifter om undantag från vissa andra bestämmelser i lagen.

Regeringen anför i propositionen att antalet asylsökande som sökte sig till Sverige under 2015 var rekordhögt och att utmaningarna för det svenska asylsystemet tidvis var mycket stora. Under enstaka nätter kunde inte ens tak över huvudet erbjudas dem som anlände till Sverige.

Regeringen framhåller att planering och byggande är komplexa processer där syftet med regelverket bl.a. är att främja goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö och där resultatet av samhällets ansträngningar är tänkta att finnas på plats under lång tid. Detta är också en anledning till att plan- och bygglagstiftningen ställer höga krav på det som byggs. Komplexiteten i processen och de höga kraven innebär dock att det kan ta lång tid från idé till färdig byggnad. Om ett stort antal asylsökande kommer till Sverige, kan det därför vara svårt att hantera situationen och på kort tid anordna boenden inom ramen för de ordinarie reglerna i plan- och bygglagen.

Erfarenheterna från hösten 2015 visar att samhället inte var tillräckligt rustat för att klara en sådan situation. Regeringen anser därför att det är rimligt att regleringen anpassas så att samhället bättre kan möta de utmaningar som ställs, om en liknande situation skulle uppstå i framtiden.

Bemyndigandet ska enligt förslaget kunna användas när tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas. Med detta avses enligt regeringen att antalet asylsökande avviker väsentligt från normala nivåer. Regeringen anför att vad som utgör normala nivåer naturligtvis kommer att variera över tid, men att viss ledning bör kunna tas från statistik som visar utvecklingen under de föregående decennierna. Enligt regeringen visar statistiken att antalet asylsökande i Sverige de senaste 25 åren legat på från ett par tusen per år i mitten av 1990-talet upp till som mest

ca 40 000 under 2000-talet, men att det vid sidan av detta finns två tydliga toppar, dels 1992 med över 80 000, dels 2015 när över 160 000 asylsökande kom till Sverige.

Regeringen framhåller vidare att det tar tid att anordna nya boenden. För att behovet av boenden ska kunna tillgodoses om behovet ökar kan det enligt regeringen vara nödvändigt att samhället förbereder eller anordnar nya boenden redan innan behovet är ett faktum. Enligt regeringens uppfattning är det därför inte lämpligt att enbart utgå från den historiska utvecklingen av hur många som redan har sökt asyl i landet när behovet av nya boenden ska bedömas. Bedömningen av behovet av nya boenden behöver även utgå från prognoser och antaganden om den kommande utvecklingen.

En ytterligare förutsättning enligt förslaget är att föreskrifter om undantag endast får meddelas om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna ordnas. Det betyder enligt regeringen att det inte är tillräckligt att bedöma hur tillströmningen av asylsökande har varit eller förväntas bli. Först i en situation när boenden inte finns tillgängliga eller kan anordnas i tillräcklig utsträckning inom ramen för de ordinarie reglerna bör bemyndigandet vara tillämpligt.

Regeringen anför att kravet på proportionalitet innebär att regeringen behöver utforma föreskrifterna med hänsyn till situationen. Föreskrifter som innebär omfattande undantag som kan komma att hamna i konflikt med enskilda och allmänna intressen ska således endast meddelas i de fall det är befogat från allmän synpunkt, t.ex. vid en situation när samhället inte på något annat sätt kan anordna akuta boenden för asylsökande. I kravet på proportionalitet ligger, enligt vad regeringen anför, även att undantagen inte får gå längre än vad som är lämpligt i förhållande till syftet. Det innebär att de sammantagna fördelarna av undantagen måste överväga de nackdelar som kan uppstå i förhållande till de motstående intressen som de undantagna reglerna syftar till att skydda och främja.

Motionen

I kommittémotion 2016/17:3753 yrkar Roger Hedlund och Mikael Eskilander (båda SD) att riksdagen ska avslå propositionen. Enligt motionärerna skapar förslaget förutsättningar för en ny våg av asylsökande till Sverige. De menar också att förslaget ger regeringen långtgående möjligheter att redan i dag meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen, eftersom de nivåer för antalet asylsökande som ska uppnås för att regeringen ska kunna använda bemyndigandet har överskridits under väldigt många år. De anför vidare att regeringen i stort sett alltid kan aktivera bemyndigandet och därmed bortse från allmänhetens intressen vid byggande av asylboenden eller ombyggnad av befintliga fastigheter.

Utskottets ställningstagande

Liksom regeringen är utskottet av den uppfattningen att det kan vara svårt att med tillräcklig skyndsamhet tillgodose behovet av boenden för asylsökande inom ramen för de ordinarie reglerna i plan- och bygglagen, om ett stort antal söker sig till Sverige, så som var fallet under hösten 2015. Utskottet delar därför regeringens bedömning att regeringen bör få meddela föreskrifter om undantag från vissa av de ordinarie bestämmelserna i plan- och bygglagen under de förutsättningar som anges i förslaget.

Bemyndigandet ska kunna användas i de fall som tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas. Det är enligt utskottet inte möjligt att på förhand bestämma en viss nivå på antalet asylsökande för att bemyndigandet ska bli tillämpligt, men det bör handla om undantagsfall. Enligt förslaget ska det vara fråga om en särskilt omfattande tillströmning av asylsökande för att bemyndigandet ska kunna användas. I propositionen förklaras att bestämmelsen tar sikte på situationer när antalet asylsökande avviker väsentligt från normala nivåer. Enligt utskottet är det härigenom klargjort att bemyndigandet får användas endast i en undantags-situation. I likhet med regeringen anser utskottet att behovet av nya boenden måste bedömas med hänsyn både till den historiska utvecklingen och till prognoser samt antaganden om den kommande utvecklingen. Som regeringen anför bör även kravet på nödvändighet sätta gränsen för när bemyndigandet inte längre kan tillämpas om tillströmningen minskar och ändamålsenliga boenden kan ordnas med tillämpning av de ordinarie bestämmelserna i plan- och bygglagen.

Av de skäl som anförts i propositionen bör riksdagen därför anta regeringens lagförslag och avslå motionen.

Reservation

Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande (SD)

av Roger Hedlund (SD) och Mikael Eskilandersson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2016/17:3753 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD) och avslår proposition 2016/17:195.

Ställningstagande

Vi anser att förslaget skapar förutsättningar för en ny våg av asylsökande till Sverige snarare än att motverka en sådan situation som uppstod hösten 2015. Förslaget ger regeringen långtgående möjligheter att redan i dag meddela föreskrifter om undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen. De nivåer för antalet asylsökande som ska uppnås för att regeringen ska kunna använda bemyndigandet har överskridits under väldigt många år och har kommit att bli ett normaltillstånd. Regeringen kan i stort sett alltid aktivera bemyndigandet och därmed köra över allmänhetens intressen vid byggande av asylboenden eller ombyggnad av befintliga fastigheter.

Regeringen har möjliggjort andra tillfälliga lösningar, och att införa ytterligare ett undantag i plan- och bygglagen löser inte någon kris utan skapar nya problem. Kommuner har tvingats till dyra köp av bostadsrätter, nya utanförskapsområden har skapats, den långsiktiga samhällsplaneringen har försämrats och allmänhetens intressen har åsidosatts. Vi anser därför att riksdagen bör avslå regeringens förslag.

BILAGA I

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2016/17:195 Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900).

Följdmotionen

2016/17:3753 av Roger Hedlund och Mikael Eskilandersson (båda SD):

Riksdagen avslår propositionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i plan- och bygglagen (2010:900)

Härigenom föreskrivs att det i plan- och bygglagen (2010:900) ska införas en ny paragraf, 16 kap. 13 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

16 kap.

13 a §

Om tillströmningen av asylsökande har varit eller kan väntas bli särskilt omfattande och om det är nödvändigt för att boenden för asylsökande snabbt ska kunna anordnas, får regeringen meddela föreskrifter om undantag från

1. kraven på att hänsyn ska tas till allmänna intressen vid lokalisering av bebyggelse enligt 2 kap. 6, 9 och 10 §§,

2. kraven på tomter, allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader enligt 8 kap. 9–12 §§,

3. kraven på bygglov, rivningslov och marklov enligt 9 kap. 2 och 10–13 §§, och

4. bestämmelserna om genomförandet av bygg-, rivnings- och markåtgärder i 10 kap. 2–4 §§.

Sådana föreskrifter om undantag ska vara proportionella i förhållande till de intressen som de bestämmelser som anges i första stycket 1–4 avser att skydda och främja. Föreskrifterna får endast avse åtgärder för ändring av byggnadsverk eller nybyggnad av enkla byggnadsverk och avse åtgärder som pågår under högst tre år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2018.